

HAMLET İSAXANLI:

"YARADICILIQ EHTİRASI SEVGİDƏN QAT-QAT BÖYÜKDÜ"

Müsaibimiz Xəzər Universitetinin rektoru, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Hamlet İSAXANLIDIR. Hamlet müəllim rəhbərlik etdiyi təhsil müəssisəsi, Azərbaycanda elm və mədəniyyətin hazırkı vəziyyəti və dünyanın gündəmində olan aktual mövzularla bağlı suallarımızı cavablandırır

-Hamlet müəllim, Xəzər Universiteti - Azərbaycan mustəqilliyini elan etdikdən qısa müddət sonra fəaliyyətə başlayan bir neçə özəl universitetlərdən biridir. Bu müddət ərzində nəinki rəqiblərini geridə qoyub, hətta günü gündən böyüyür. Dünya məktəbi, kitabxana...

-Kampus tikmişik. Orda olmusuz? Çox fantastik kitabxanası, gözəl idman mərkəzi var. Şənbə günləri gəlib futbol oynayırıq.

-Yox, amma kadrları gördüm. Doğrusu, kitabxananın dizaynına valeh oldum. Başqa nələr var və nələr olacaq?

- Universitetin böyüməsi həm də elmi-yaradıcı gücünün artması və maddi bazasının genişlənməsi deməkdir. Bizim hazırda yeddi binamız var: ikisi burda - indi olduğumuz yerdə, biri şəhər mərkəzində. Dörd dəne də yeni kampus tikirik - biri səkkiz, biri altı,

biri də dörd mərtəbəli olacaq. İdman kompleksimiz olacaq. Orda üzgüçülük hovuzu, basketbol meydanı, güləş və digər döyüş növləri üçün salonlar nəzərdə tutmuşuq. Yeni tikilən binalardan biri uşaq bağçası üçündür, biri ibtidai, biri də orta məktəb üçün. Orda həm də texnopark və laboratoriyalar quraçağıq. Əcnəbi müəllimlərimizin yaşaması üçün də yer düzəltmişik. Faktiki olaraq, ilk baxışda universitetimizin funksional fəaliyyəti üçün bütün şərtlər var. Amma bunlarla kifayətlənmirik, daha da genişlənmək istəyirik. Əgər bizim toplantılarımızda iştirak etməsəniz, yalnız narazılıq eşidərsiniz. Çünki keyfiyyətli nəticə əldə etməyin yollarından biri kiçik də olsa, gözə görünən nöqsanları aradan qaldırmaqdır

-Mətbuat konfransında universitetin büdcəsindən danışanda dediniz ki, nə

vaxtsa imkanlı insanların da təhsil sahəsinə diqqət yönəldəcəyinə ümid eləyirsiz. Azərbaycanda belə insanlar heçmi yoxdu, yoxsa onlara mane olan nəşə var?

- Azərbaycanda imkanlı insanlar var və onlar qətiyyətlə insafsız deyillər. Sadəcə, biz elə bir dövr yaşamışıq ki, orda həm qanunlar, həm də digər baxımdan insanların böyük xeyriyyəçi işlər görmələrinə mane olublar. Onda "sən bu pulu hardan almısan, necə almısan" deyər, suallar və qorxular vardı. Amma düşünürəm ki, bu sürətlə dəyişəcək. Artıq dəyişir. Bəzi imkanlılar, böyük pullarla yardım eləməyələr də, müəyyən işlərimizə kömək eləyirlər. Məsələn, tikintidə müəyyən köməklər olunur bizə. Təşkilat gəlir ki, mən burda sizdən qazanmayacağam, işçilərin maaşını verin.

- Dünyanın başqa yerlərində bu tip fəaliyyətlər qanunla tənzimlənir, xeyriyyəçilər vergilərdən azad olunur...

- Doğrudur, bizdə də olacaq. Bu yaxınlarda Diplomatiya Akademiyasının rektoru ilə bu məsələni müzakirə eləmişik, təkliflərimizi Milli Məclisə göndərmək istəyirik ki, insanlar vergi güzəştləri hesabına universitetlərə yardım edə bilsinlər. Mən bir az nikbinəm. İslahata meyilli insanlar həmişə tələsirlər nəticə görməyə, hər şeyi irəli dartmağa çalışırlar. Dövlət isə həmişə bir az sabitlik istəyir. Dövlət bir az mühafizəkardır. Ola bilsin, biz başqa ölkələrdən daha çox mühafizəkarıq. Bununla belə, gözümüzün qarşısında bəzi dəyişikliklər, yeniliklər baş verir. Məsələn, xeyli vaxtdı deyirdik ki, pulu məktəblərə yox, tələbələrə verin, onları maliyyələşdirin. İndi Xəzər Universitetində tələbə gəlib pulsuz oxuya bilir. Magistraturada da, bakalavriatda da. İmtahandan yüksək bal topla, dövlət sənə pulunu ödəyəcək. Düzdü, o, istədiyimizdən az pul verir, amma biz etiraz etmirik, çünki universitetimizə çoxlu savadlı tələbələrin gəlməyini istəyirik. Elə özümüz də onlara güzəşt eləyirik. Daha bir yenilik: dövlət universitetlərdən əlavə dəyər vergisini götürdü. Bunun üçün çox çalışdıq, vuruşduq, əlləşdik və istəyimizə çatdıq.

Yəni müəyyən addımlar atılır. Məsələn, indi mən müraciət eləmişəm ki, kampus tikmək üçün bizə əlli hektar yer verin. Cavab gözləyirəm. Ümid eləyirəm ki, müsbət cavab olacaq. Yaxud, bizim təhsil fakültəmiz xeyli müəllimə təlim keçib. Hazırda Xəzər universiteti 90 məktəbin direktoruna və direktor olmaq istəyənlərə təhsilin idarə olunması mövzusunda üç aylıq təlim verir. Onların

hamısının pulunu dövlət ödəyir.

-Düzü, mətbuat konfransının mövzusu mənə bir az qərribə gəldi. Siz artıq dünyaya universitetlərinin reyting cədvəllərində yeri olan müəssisəsiniz. Yerli mətbuatın bir rəqəm yuxarı, bir rəqəm aşağı yazmağı sizə niyə təsir edib?

-Məlumat doğru olmalıdır, əks halda insanları çaşdırır bilər. Media bəzən bu məlumatları başa düşmədiyi üçün yanlış verir, bəzən də qəsdən. Ola bilsin ki, sabah biz o reyting cədvəllərindən çıxacaq, çünki bu sahədə böyük rəqabət var. Sabah başqa bir universitet bizdən daha güclü ola bilər. Olsun. Lakin hər şey doğru, olduğu kimi yazılsa, daha yaxşıdır. Bu çox vacibdir.

-Təxminən, iki, ya da üç il əvvəl sizinlə bir layihə çərçivəsində söhbət eləmişdik. O zaman Azərbaycan dilinə qarşı laqeyd münasibətdən şikayətlənmişdiniz. Deyəsən, təhsil komissiyasına "Azərbaycan və dünya dillərinin inkişafı" adlı layihə təklif etdiyinizi demisdiniz. Necə oldu o layihə?

- Heç nə olmadı. O vaxt xarici dillərin, xüsusilə də rus dilinin inkişafına kömək məqsədilə bir toplantı keçirilmişdi. Onda biz də "Azərbaycan və dünya dillərinin inkişafı" variantını təklif elədik. Həmişəki kimi, nəticəsi olmadı. Ancaq mən indi də o fikirdə qalırım: Azərbaycan dilinin qayğısına qalmağa çox ehtiyac var. Çıxın, küçələrimizə baxın. Bir çox müəssisələrin, idarə və təşkilatların adı ingiliscə, hətta bəzən türkcə yazılır. Türkiyə dost, qardaş ölkədir, amma bizim "ə" hərfimiz var və ondan istifadə olunmalıdır. Yəni, dilin qayğısına qalınmalıdır, əks halda, ana dilimiz unudulacaq.

Bizə tələbələr gəlir, onlar yaxşı yaza bilmirlər. Çünki məktəbdə dilə, yazıya az önəm verirlər. Bəzən eyni məktəbdən çox müxtəlif səviyyəli adamlar gəlir. İnkişaf edən insanların əksəriyyəti öz hesabına inkişaf edir. Bu da məktəbdən yox, daha çox insanın özü və ailənin təsirdən olur. Dilçilik dövlətin qayğısını tələb edən sahədir. Düzdü, hazırda Azərbaycan dilində çoxlu kitablar nəşr olunur. Ancaq son vaxtlar ingilis, rus dillərinə rəğbət xeyli artıb. Bu, Azərbaycan dilinin hesabına olmamalıdır. Söhbət təkcə danışıqdan getmir. Azərbaycanlı uşaq birinci sinifdən ingilis, ya da rus dilində oxuyanda, bu onun təfəkküründə, millətinə münasibətində özünü göstərir. O, folklorunu başa düşür,

musiqisini anlamır. Çünki tədris prosesində ona ingilis, rus mahnısı öyrədirlər. Yaxşı olar ki, insan əvvəlcə öz dilini və mədəniyyətini, sonra da onunla paralel dünyanı öyrənsin. İndi ortalama dövlət orta məktəblərində vəziyyət yaxşı olmadığına görə valideynlər xüsusi dövlət məktəbi və ya özəl məktəb axtarırlar.

İş orasındadır ki, bütün dünya bu vəziyyətdədir. Məsələn, İngiltərəni götürək – dünyanın ən inkişaf etmiş, ən güclü, maraqlı dövlətlərindən biri, tarixi ənənəsi və bugünü olan bir dövlət. İngiltərədə seçilmiş dövlət orta məktəbləri var, “grammar school” deyirlər ona, qrammatika məktəbləri. Onların keyfiyyətləri yaxşıdır, 6-cı sinfi qurtaranda imtahanla həmin məktəblərə qəbul olmaq mümkündür. Pulsuz və keyfiyyətli oxuyursan o məktəblərdə, ancaq onların sayı azdır. Bir də özəl məktəblər var, çox keyfiyyətli dərs keçilir, ancaq onlar çox bahalıdır. Məsələn, Londonda Eton deyilən bir məktəb var ki, illik təhsil haqqı 45 min pounddur, bütün baş nazirlər, görkəmli adamların hamısı o məktəbi bitirirlər. İnsanlar çalışır ki, pul yığıb öz uşaqlarını o məktəbə qoysunlar. Azərbaycanda da sovet dövrü, sovet məktəbləri yaxşı hesab olunurdu. Krizis başlayandan məktəb sistemi çökmüş vəziyyətdədir.

Bunun səbəbləri də aydındır, çox səbəbləri var: maliyyə səbəbləri, mənəvi səbəblər, dəyərlər məsələsi və ilaxır... Mən də bir valideyn kimi öz uşağım üçün yaxşı məktəblər axtarmalıyam, dövlət məktəbləri də ola bilər, amma ən əsası özəl məktəblərdir. Məsələn “Dünya” məktəbinə uşaqlarını gətirən valideynlər bəzən məndən soruşurlar ki, Hamlet müəllim, uşağımızı hansı bölməyə qoysaq yaxşıdır - Azərbaycan, rus, yoxsa ingilis? Deyirəm ki, mütləq Azərbaycan bölməsinə qoyun. Çünki Azərbaycan bölməsində ikinci dil ingilis dilidir. Bakıda böyüyən uşaq rus dilini də öyrənəcək. İmkan verin, övladınızda yaxşı bir ruh olsun, cəmiyyət içində, dağlara gedəndə, ya da kitab oxuyanda, özünü yaxşı hiss eləsin. Dil öyrənmək problem deyil, amma insan kimi formalaşmaq ağır prosesdir.

-“Xəzər”də Azərbaycan dilinin inkişafı üçün nələr edilir?

-Burda çox iş görülür. Hər yerdə olduğu kimi, burda da Azərbaycan dili fənni var. Amma biz bu fənni başqa cür qurmuşuq, Azərbaycan dilində gözəl yazmaq öyrədirik. Yazmağın üslubları var: adi dəftərxana dili, qəzet dili, yaradıcı yazı, esse, akademik yazı.

Bunların hamısı haqqında məlumat veririk. Bundan əlavə, “Xəzər” yeganə ali məktəbdə ki, Azərbaycan ədəbiyyatı məcburi fəndir. Heç bir ali məktəbdə belə şey yoxdur. Biz bu fənni uşaqların düşüncəsini və dilini inkişaf etdirmək üçün proqrama daxil eləmişik. Uşaqlar mütləq Nizaminin “Xosrov və Şirin”ini, Füzulinin “Leyli və Məcnun”unu, Axundovun əsərlərini oxuyurlar, Vaqifin şeirlərini əzbərləyirlər, XX əsr ədəbiyyatını, müasir ədəbiyyatı öyrənirlər. O fənni bir dəfə mən özüm demişəm. Bu dərstdə müəllimlərə proqrama əlavələr etmək imkanı yaradılır. Məsələn, Ramiz Rövşənin adı varsa, onun hansı əsərini öyrədəcəyinə müəllim özü qərar verir.

-Bəs Ramiz Rövşəndən sonrakı mərhələ? Ondan sonra da Azərbaycan ədəbiyyatı var axı...

-Ramiz Rövşəndən sonrakı mərhələ o qədər də tədris olunmur. Əvəzində kitab klubumuz var. Müəllimlər gənc şairləri, yazıçıları dəvət eləyirlər, tələbələr onlarla tanış olurlar. Çünki ədəbiyyat heç vaxt dayanmır. Amma mədəniyyətin bütün sahələri kimi ədəbiyyatın da renessans dövrü olur. Biz indi qısa zamanda yeni Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun yetişəcəyini gözləyə bilərik, bu mümkün deyil. Ancaq proses də dayanmır.

Mən özüm müasir müəllimlərin əksəriyyətini tanıyıram. Çünki bir neçə il ardıcıl keçirilən Milli Kitab Mükafatı müsabəqəsində münisflər heyətinin üzvü olmuşam və bizə gələn son on əsərin onunu da oxumuşam. Onların hər biri haqqında özüm üçün rəy hazırlayırdım: mən bu bədii əsəri hansı meyarlara görə qiymətləndirirəm? Dili, intriqası, süjeti, bədii dəyəri və sair haqqında yazırdım. Bunu ona görə eləyirdim ki, sonra müəllif məndən ona niyə, məsələn, doqquz yox, səkkiz bal verdiyimi soruşanda izahım olsun. Qabiliyyətli, istedadlı yazanlar var. Amma yazıçılıq, şairlik inkişaf tələb edir. Çoxlu adamlar olur ki, gənc yaşlarında parlayırlar, sonra işə sönüb gedirlər. Ya da əksinə. Ona görə də, gözləmək lazımdır. Məsələn, Səməd Vurğunun ilk gəncliyində yazdığı şeirlərə baxanda, onun böyük şair olacağı görsənmişəm, ancaq Cəfər Cabbarlının ilk yazılarına baxanda işə o görsənirdi. Hər dəfə inkişaf bir cür alınır.

-İki il əvvəl demişdiz ki, Azərbaycan elmi dəhşətli dərəcədə zəifləyib, mədəniyyətin, təhsilin, hətta ziyalılığın zəifləməyinə səbəb elmin zəifləməsidir. Keçən müddət

**ərzində fikriniz hansı tərəfə dəyişib?
Azərbaycan elmində nə baş verir?**

- Bəlkə cüzi dəyişikliklər baş verib, amma böyük mənada həmin fikrimdə qalırım. Bir misal çəkim: Tehran Universitetinin bir ildə çap etdirdiyi məqalələrin sayı Azərbaycandakı bütün universitetlərin və Elmlər Akademiyasının bütün alimlərinin çap etdirdiyi məqalələrdən beş dəfə çoxdur. Başqa bir misal: Finlandiyanın əhalisi Azərbaycandan iki dəfə azdır. Azərbaycan beş ildə beynəlxalq jurnallarda, təxminən, 2000-2500 məqalə çap etdirib, Finlandiya 80 000. Xahiş eləyirəm, rəqəmlərə fikir verin, fərqə baxın. Heç müqayisə eləmək mümkün deyil. Bu faciədir.

-Bu nədən irəli gəlir? Dünyada elm inkişaf edir, uçan kometaya cihazlar endirilir. Bu, sanki alimləri inkişafa ruhlandırmalıdır. Amma azərbaycanlı alim dinə meyli edir, mələyin uçma sürətini ölçür...

- Sovet dövründə Azərbaycanda elmi məktəblər yaranırdı. Ancaq o dövrdə də xeyli şişirtmələr vardı. Məsələn, Azərbaycanın bütün riyaziyyatçılarını yığsan, Moskva Universitetinin bir kafedrası onlardan daha güclü idi. Bunu demək lazımdır. Ancaq yenə də o vaxt insanlar Moskvaya gedirdilər, oxuyub gəlirdilər. Elm adamının bir qədər nüfuzu var idi, maaşı var idi. Ona görə alim olmaq istəyənlər də çox idi. İndi isə elm nüfuzunu itirib. Hərçənd, insanların bir hissəsi yenə də "mən alim olum, diplom alım" xülyası ilə yaşayır. Buna görə plagiat baş alıb gedir.

Mənim tanıdığım bir adam, ortadan aşağı səviyyəli bir alim deyir ki, bir ildə beş adama eyni mövzuda dissertasiya yazır. Hərəsini 5 % dəyişir, adlarını dəyişir, 95 % eyni qalır. Hamısı gedir, müdafiə eləyir. Azərbaycanda alim belə yetişir. Elm isə fanatikləri sevir. Necə ki, bir qız bir oğlandan, bir oğlan bir qızdan ötrü ölür. Yaradıcılıq ehtirası sevgidən qat-qat böyükdür. Ondən dərin və gözəl heç nə yoxdur. İnsan o aləmə vurulanda, onun içində olanda o yaradır, yazır. Biz indi universitetdə qayda qoymuşuq ki, doktoranturada müdafiə etmək üçün mütləq xarici ölkələrdəki məşhur jurnallarda məqalə olmalıdır. Bizdə çox istedadlı bir qız var idi, əvvəl deyirdi ki, "ay müəllim, olmaz ki burda olan jurnal olsun? Yox, qayda hamı üçün eynidir - dedim və həmin qızın 3 məqaləsi xarici jurnalda dərc olundu. Amma bizdə məqalə yazmaq da, jurnallarda yer alması da çox asandır.

- Hamlet müəllim, burdan çeynənmiş bir sual yaranır: niyə bizdə belədir?

- Tək bizdə belə deyil. Sovet İttifaqı dağılanda dəyərlər də dəyişdi. Sovet hökuməti insanların ayıbını örtmüşdü. Necə ki qar yağanda hər tərəf dümağ olur və altındakı kələ-kötürləri görmürük, sosializm də qar kimi idi. İnsanların pis xasiyyətləri, bəd niyyətləri üzə çıxmağa imkan vermirdi. Çünki insanları imkan dairəsində işlə təmin eləyirdilər. Maaş alırdın, ev alırdın, səni oxutdururdu, səhiyyə də müəyyən dərəcədə var idi. Buna görə də, insanlar həyatlarına qismən qane olurdular. Hökumət incəsənətlə, elmlə məşğul olanları da qiymətləndirirdi. Şairin hər misrasına pul verirdi. Düzdü, o şair də sistemi təbliğ eləyirdi...

Amma indi şair kitab çıxarmaq üçün özü pul axtarmalıdır. Bu sistem çökəndə hər şey dəyişdi, viran oldu. Mənim bir amerikalı dostum deyir ki, sovetlər təzə dağılanda gəldim, buranı gördüm və artıq başa düşürəm ki, Roma imperiyası dağılanda vəziyyət necə olub. Yəni sosializm sistemi çökəndən sonra dəyərlər dəyişdi, insanlar acgözləşdi. Bu bir tərəfdən pozitivdi- insanlar daha çox qazanmağa, inkişaf etməyə çalışırlar. Ancaq bizdə mənfi istiqamətdə getdi proses. Dəyərlər - ədalət, humanizm, insaf bir az arxa plana keçdi. Belə yerdə isə elm cücərmir. Lakin ən geridə qalmış cəmiyyətdə, ən böhranlı dövrlərdə belə həmişə parlaq insanlar olub və olacaq. Xəzər Universitetinin əsas missiyası elmi dirçəltməkdir. Ona görə də, beynəlxalq atmosfer yaradırıq ki, cavanlar yetişsin və tərpəniş də var. Bunun bir səbəbi də odur, onun bir hissəsi elmə görədir. Çünki elmsiz yol yoxdur.

- Siz Azərbaycanda dünyəvi və demokratik təhsil sistemi ilə fərqlənən bir universitetin rektorusuz. Bu səbəbdən hazırda dünyanın əsas mövzularından biri olan "Şərli Hebdə"ya hücum və karikatürəçilərin qətli barədə fikrinizi öyrənmək istəyirəm. Dünyanı bir kənara qoysaq, Azərbaycanda iki münasibət oldu - hadisəni qınayanlar və söz azadlığını təhlükə kimi görənlər. İkinci, günahın karikatürəçilərdə olduğunu deyənlər...

- Bu asan deyil. Birinci, onu deyim ki, terror varsa, insan ölürsə, buna heç cür bəraət qazandırmaq olmaz. Biz də hər şeyi görürük, başa düşürük, qınayırıq, amma gedib heç kimi öldürmürük. İnsan öldürmək qorxunc əməldir, ondan dəhşətli cinayət yoxdur. Bir-mənalı şəkildə! Bu, işin bir tərəfi. Digər

tərəfdən, bir hadisə baş verəndə mütləq səbəblərini araşdırmaq, təhlil etmək lazımdır. Belə bir şey niyə baş verdi? Mən düşünürəm ki, söz azadlığı, ümumiyyətlə, azadlıq çox gözəl şeydir. Amma azadlıq “mən hər şeyi edə bilərəm” demək deyil. İnsan - kişi və ya qadın küçədə çılpaq gəzə bilərmə? Halbuki, bu da azadlıqdır. Lakin gəzə bilmərik. Çünki yaşadığımız cəmiyyət qarşısında məsuliyyətimiz var. Onun müəyyən dəyərləri var - hətta səhv də olsa, ona qarşı çıxmaq olmaz. Ona görə də, kefirmiz istəsə belə, küçədə çılpaq gəzmirik. Məsələn, geylər parad keçirirlər. İnsansan, necə istəyirsən, yaşa. Ancaq bunu nümayiş etdirmək nəyə lazımdır? Bununla “mən sizdən yaxşıyam, üstünəm” deyirsən, axı?!

-Niyə məhz, “mən sizdən yaxşıyam”? Sadəcə, öz yaşamaq hüququnu tələb etmək kimi baxa bilmərikmi?

- Yaşamaq hüququndan istifadə eləsin. Ancaq çıxıb nümayişkarənə surətdə insanlara meydan oxumaq, qıcıqlandırmaq, təbliğ etmək yaxşı deyil. Mən düşünürəm ki, bu, cəmiyyətə hücum etməkdir və doğru deyil. Ya da, məsələn, mən ateistəm. Ancaq bu o demək deyil ki, inanlı bir adama hücum eləməliyəm. Buna ixtiyarım yoxdur. Eləcə də, onun mənə hücum eləməyə ixtiyarı yoxdur. Son hadisələrdə də... Əgər onlar Məhəmməd peyğəmbərin karikaturasını çəkməklə milyonlarla insanların özlərini təhqir olunmuş hiss edəcəklərini bilirdilərsə, bunu etməməli idilər. Ola bilsin, belə deyil, ola bilsin, onların heç kimi təhqir etmək fikri yox idi...

Ancaq nəticə budur ki, onlar həmin karikaturalarla kimlərisə təhqir etmiş oldular, yəni qisasa əsas verdilər. Ekstremist düşüncəli adamlar onlara öldürməklə cavab verdilər. Baxın, mən təhlil elədim. Birinci onu dedim ki, hər nə olur-olsun, insan öldürmək olmaz. Amma izah eləyirəm ki, bunun səbəbi milyonlarla insanın inancını təhqir eləməkləridir. Qafqazlının anasını söyəndə durub səni öldürəcəm, bu onun üçün böyük təhqir hesab olunur. Ruslarda isə ana söyüşü adi sözdü. Ona görə də, azərbaycanlının anasına söyməməlisən. Bunu nəzərə almaq pis deyil.

- Bu hadisəyə Aydın Talibzadə “Avropa daha çox birləşdikcə” adlı məqalə ilə münasibət bildirib və orda baş verənlərin alt qatında dayanan səbəblərdən biri kimi Boloniya sistemini göstərib. O, bu sistemin əslində Avropanı

birləşdirmək üçün yaradıldığını, digər insanlara, qeyri-avropalıya qarşı rasizmi təbliğ etdiyini bildirir. Doğrudanmı, Boloniya sistemi bu qədər təhlükəlidir?

-Aydın müəllimin birinci fikri ilə tamamilə razıyam: Boloniya sistemi Avropanı birləşdirmək üçündür. Mənim hələ 1995-ci ildən başlayaraq bu barədə çoxlu məqalələrim var. “Azərbaycan Boloniyanı unudub, bu sistemə qoşulmaq lazımdır” deyə hay-küyü bir zamanlar mən qaldırmışdım. O vaxt Avropa Şurası “Country report” adlı bir məruzə istədi- yəni ölkədəki vəziyyətin təhlili. Avropa Şurası üçün o məruzəni mən hazırlamışdım. Boloniya sistemini imzalamaq üçün də 2005-ci ildə Norveçə Misir Mərdanovla mən getmişdim. O sənədi imzalayırdı, mən də məruzə edirdim. Yəni mən Boloniya sisteminin təbliğatçılarından biriyəm.

Bəli, Boloniya Avropanı birləşdirən elementlərdən biridir. Avropa Şurası, Şengen zonası, avro kimi... Ancaq Aydın Talibzadənin fikirlərinin ikinci hissəsi ilə qətiyyənlə razı deyiləm. Boloniya sisteminin hədəfi təhsilin keyfiyyətini qaldırmaqdır. Deyir ki, bundan ötrü gücümüzü birləşdirməliyik. Avropanın Boloniyaya qoşulmayan ölkələr üçün də külli miqdarda proqramları vardı və bu gün də var. Avropa bu gün qonşu ölkələrin təhsil sisteminin, mədəniyyətinin inkişafı üçün böyük maliyyələr sərf eləyir. Deyir ki, mənim dəyərlərim - demokratiya, humanizm və s. - doğrudur. Qoy, qonşularımın da onlardan xəbəri olsun. Hazırda Azərbaycan həmin proqramlar üzrə xaricə xeyli tələbə göndərir, onlardan bizə tələbələr gəlir. Həminin pulunu Avropa Şurasının xüsusi komissiyası verir. Boloniya sisteminin rasizmə heç bir dəxli yoxdur. Əksinə, Boloniya sistemi Avropanın digər ölkələrlə münasibətlərinin hamarlaşmasına kömək eləyir.

- Bu sistem Azərbaycanda necə, özünü doğruldurmu?

-Yəni mən deyim ki, Boloniya dəhşətli dərəcədə dəyişiklik etdi, elə doğru deyil. Boloniya bir modeldir, tədrisi hesablayanda saati o cür hesablama, bu cür hesabla, o cür yazma, bu cür yaz, tələbələrə seçimi bir az çox ver. Amma dildə deyilir, verilmir o seçim. Mən Xəzər Universitetini amerikan sistemi üzərində qurmuşam. Çünki mən bildirdim ki, dünyanın ali təhsil lideri Amerikadır.

Boloniya bizdə 2005-ci ildə olacaqdı. Amma mən 1995-ci ildə bizim “Xəzər

Xəbər” dərgisində “kredit sistemi nədir, onu necə tətbiq etmək olar” – bu barədə məqalələr yazırdım. Amma keyfiyyət başqa bir şeydir. Məsələn, almanlar... Humbolt 1810-cu ildə Berlin Universitetində rektor oldu və prinsip qoydu, dedi ki, “Yaxşı universitet ona deyilir ki, çox yaxşı alimi götürürsən və ona sərbəstlik verirsən ki, tələbələrini yetişdir. Ona heç bir yol göstərmirsən. Ona görə də, mən tədris proqramlarının hazır göndərilməsinin əleyhinəyəm. Çünki tədris proqramları hər il dəyişir. Biz dünya ilə ayaqlaşırıq və hər yeniliyi nəzərə alıb ona uyğun tədris proqramı hazırlayırıq. Tədris proqramlarını biz hazırlayıb hökumətə verə bilərik, hökumət bizə yox. Ona görə də, mən həmişə fikirləşirəm ki, konservativ meyllərə qarşı ali məktəb ciddi durmalıdır.

- Hamlet müəllim, Siz deyirsiniz ki, dövlətin göndərdiyi tədris proqramlarını qəbul etmirəm. Bəs bu halda konfliktlər yaranmır?

- Böyük konfliktlər yaranmır. Mən öz təcrübəmdə görmüşəm. Bu universitetə başlayandan həmişə nəyi düzgün hesab etmişəmsə, çalışıram ki, onu edim. Təbii ki, bu boş fantaziyalara əsaslanmır. Dünyanın təcrübəsinə baxmışam, Amerika, Avropa bunu necə edir, Azərbaycanda bunu necə tətbiq etmək olar ki, ən yaxşı olsun. Əlbəttə, əvvəllər, xüsusilə nazirliklərdə mənə deyirdilər ki, dövlətin qanunu var, qaydası var. Mən də onu bildirmişəm ki, əgər mən də

sizin bütün dediklərinizi etsəm, bu yeni ali məktəbi yaratmağa nə ehtiyac var idi? İcazə verin, mən yenilik edim, eksperiment edim, başqa cür modeli göstərim.

Doğrudan da, Boloniya prosesi gələndə bütün ali məktəblərin rektorları, dekanları gəlirdilər ki, bu kredit sistemi nədir, necə tətbiq olunur. Çünki bizdə kredit sistemi Boloniyadan neçə il əvvəl tətbiq olunurdu. Ona görə də, həmişə insan öz fikrini deyəndə, fikrində duranda, əvvəl - axır onu başa düşürlər. Reforma etmək üçün, irəli getmək üçün mütləq qaydaları pozmalısan.

Qaydanı pozub, yeni qayda yaradırsan.

-Və sonda məni maraqlandıran sual: Universitetin nəzdində animasiya mərkəzi yaradacağınızı demişdiz, bu layihənin taleyi necə oldu?

- Animasiya mərkəzini yaratmışıq. Hətta ola bilsin, bununla bağlı bir ixtisasın tədrisinə də başlayaq. Yavaş-yavaş bu sahəyə daxil olmaq istəyirik. Dünyanın hər yerində partnyorlarımız olduğundan bu sahəni inkişaf etdirmək üçün lazımı mütəxəssisləri gətirmək imkanımız var. Gərəkli bütün texnikanı almışıq. Prinsipcə, məşğul olmaq istəyən olsa, müraciət edib, bizimlə işləyə bilər.

*Ayğün Aslanlı,
Xeber365.com
21.01.2015*

HAMLET İSAXANLIYA HAVELSANIN TƏŞƏKKÜR PLAKETİ TƏQDİM OLUNDU

Fevralın 7-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor Hamlet İ saxanlı, Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin dekanı Hassan Niknafs, Texnoparkın direktoru Özden Doyuran TİKA-nın (Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyi) ofisində qurumun koordinatoru Mustafa Haşim Polatın qonağı oldular. Görüşdə iştirak edən Havelsan şirkətlər qrupu idarə heyətinin sədri Yüksel Öztekin və şirkətin baş direktoru Sadık Yamaç Hamlet İ saxanlıya təşəkkür plaketi təqdim etdilər.

